UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

Ukrainian Museum-Archives of Cleveland
Displaced Persons Camp Periodicals Collection

Item in Public Domain or an Orphan Work:

The United States Holocaust Memorial Museum Library respects the copyright and intellectual property rights associated with the materials in its collection. According to the Library's knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work--or if you know who does--please contact the USHMM Library by phone at 202-479-9717, or by email at reference@ushmm.org.

Also available via libraria.ua.

LEONID W. BACHYNSKY
3425 BROADVIEW RD.
CLEVELAND 9, OHIO, U.S.A.

р. полк. Домиковий

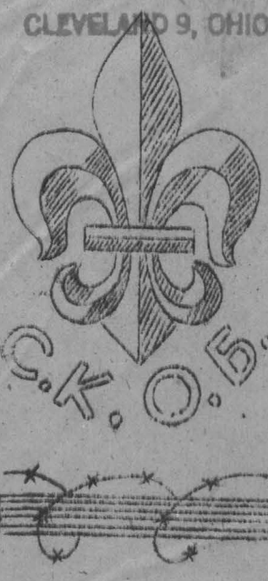

Юнацький Гриб

В.К.

ТАБОР УКРАЇНСЬКИХ ПОЛОНЕНИХ:
Газетка юнацтва.
Рік II. Rimini - Італія, березень 1946. Ч.4./11/

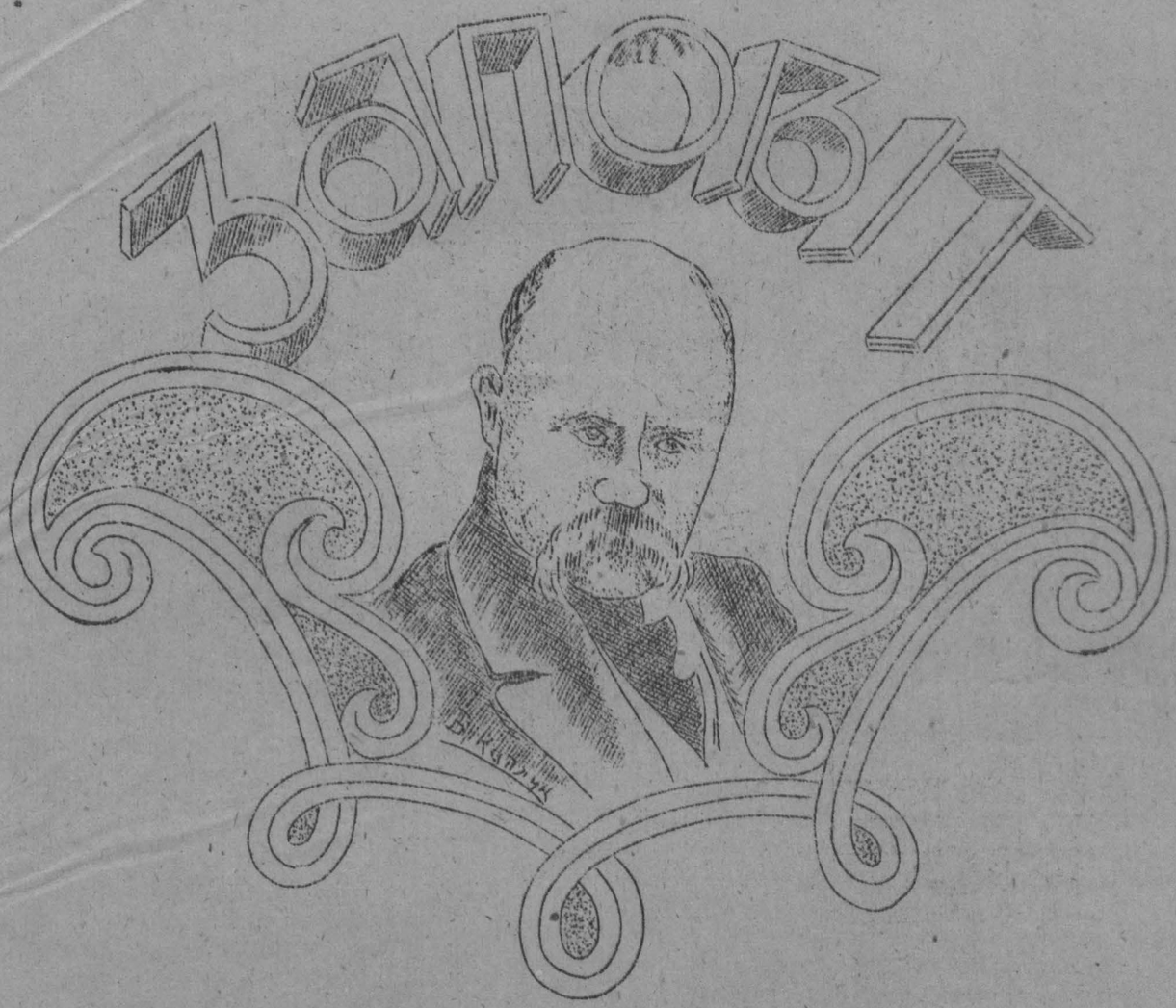

"... І МЕНЕ В СІМ'Ї ВЕЛИКІЙ,
В СІМ'Ї ВОЛЬНІЙ, НОВІЙ,
НЕ ЗАБУДЬТЕ ПОМ'ЯНУТИ
НЕЗЛИМ, ТИХИМ СЛОВОМ!"

Він прийшов у дні зневіри, горя, недолі. З'явився, щоб своїм могутнім Словом влити в зболілі душі охоту до боротьби, віру в перемогу.

І Слово Його зробило чудо. Воно збудило народ з безпросвітньої тьми. Підвало Його на шлях затяжних змагань, на шлях Волі.

Терпів великий Пророк за своє „живе слово", страждав, та знав, що за це Слово „пом'ялуть і його в сім'ї великій".

Відійшов Пророк... Але остало Його Слово величне, що творить і дальше чудо: тримає нарід у хвилинах розпуки, зневіри, стає сонячним промінням, що лле радість усюди, дороговказом, що веде до мети. Відійшов, оставивши все, що мав, на жертівнику Батьківщини.

У березневі дні - Його дні, згадаймо про Нього, про Його віще Слово. Напевно дасть воно нам те, що нам так під цей важкий час бракує: стійкости, витривалости, охоти.

Ще не сповнені мрії Генія, не виконаний Його Заповіт!

Святістю хай буде Він для кожного, хто почуває себе українцем. Кожний хай знає, що на нім тяжить частинка Поетового Заповіту, що його треба виконати, хоч би прийшлось зложити на жертівнику Батьківщини все найдорожче так, як це зробив Він.

::: -- :::

„... Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в огні
Її окраденую збудять...
Ох, не однаково мені!"

::: -- :::

О.М.

ШЕВЧЕНКО й МОЛОДЬ

Аналізуючи творчість Шевченка, пробачимо, що в своїх творах торкається Шевченко загальних суспільно-політичних проблем, де велику увагу звертає він на молодь народу. Заки перейдемо до тих ідей, що їх видвигає поет у своїх творах, призначених особливо для молоді, пригадаймо собі обставини, серед яких він творив.

Народ стогнав під канчуком дідичів-вельможів, що використовували його де і як тільки могли. Панщина була причиною безпросвітньої тьми, про національну свідомість населення не могло бути й мови. Вельможі, переважно чужинці, знали, що тільки темний нарід є тією безвільною масою, якою можна буде кермувати, як цього вони самі забажають, і свідомо зберігали такий стан. Наша свідоміша верства скакала під московську дудку, стараючись усюди догодити загарбникові. Серед таких обставин появляється національний пророк, що сам перейшов пекло кріпацтва. Його болить недоля України. Він, хоч уже і на волі, страждає разом з нещасним народом.

Шевченко розумів, що тяжко вже нагинати старе дерево. Тому він закликає батьків, щоб не вділювали облудних ідей у молоді душі, щоб виховували молодь на справжніх громадян Української Нації. І саме в своїх творах дає він вираз своїх почувань, своїх наук; змальовує картини, що були повсякденним явищем на славній колись Україні. Опухла дитина мре під тином, бо нікому нею опікуватись. Злиденна доля матері-кріпачки, що йде на панщину, беручи зі собою дитину. Вражає поета незавидна доля дівчат - молоді, що гуляючи з „москалями", приводять байстрюків на світ, і нужденне життя оцих дітей - байстрюків. Молодих хлопців, що їх пан не терпить у селі із-за їхньої сміливости, кують у кайдани й відсилають у москалі,

звідки мало котрий вертається, або приходить по роках старим калікою до хати.

Шевченка ранить глибоко те, що батьки посилають своїх дітей на науку до москалів, де вони стають перевертнями, забувають своє рідне й лають опісля батьків, що не навчили їх ще більше, через що вони мусять тепер киснути в чорнилі. Вони не дивляться, що може батько останню корову продав, щоб вивести сина в люди, їм байдужі всякі національні обов'язки, як і сама Україна, бо понад усе в них хабарі. Шевченко називає їх „мерзенними каламарями, политими московською блекотою, заглушеними в німецьких теплицях". Він скрикує з розпуки: „Україно, оце Твої діти, Твої квіти молодії! Плач, Вкраїно, бездітна вдовице".

Як глибоко лежала в серці поета справа молоді свідчить і те, що він сам зложив буквар для шкіл. Поет остерігає старшу генерацію перед наслідками злого виховання молоді і дає вказівні ідеї, на яких повинен зростати квіт Нації. Він хоче ідейної молоді, яка б знала „хто ми, ким і защо закуті". „Не шукати на чужині того, що й на небі не можна дістати", бо з чужого поля принесуть тільки „великих слів велику силу і більш нічого". „Не вчити дітей своїх, що вони тільки на те на світі, щоб панувати", бо пізніше невчене мужицьке око загляне в їх душі і „премудрих, немудрі одурять".

Як потече кров дітей-перекінчиків сторіками, отоді ті діти прокленуть батьків своїх за їхнє виховання. У свому рідному шукати мудрости, бо виходить, що навчений по-чужому не знає навіть, хто він такий! Не чванитися тим, що вміємо добре у ярмі ходити! Наука підійме тільки нарід до рівня інших народів. Єдність, братання дадуть силу в боротьбі. До кого, як не до молоді головно звертається поет, щоб не цуратися свого рідного, щоб полюбити велику Руїну. Хай сам Геній буде тут прикладом, який каже, що „віддав би свого віку половину, щоб забути важкі діла" /діла, що ведуть до занепаду народу/. Та все-ж-таки Шевченко висловлює вкінці надію, що „встануть недолітки на ворога", що діла предків не підуть на марне.

Ці ідеї, що їх видвигає поет, так сильні змістом, пересичені такою вірою в щасливе майбутнє, надією, що скінчиться таки терниотий шлях поневоленого народу, і любов'ю до України, що вони житимуть вічно серед українського народу, не стратять навіть тоді на вартості, коли Україна стане вільною, і коли:

„Оживе добра слава,
Слава України,
І світ ясний, невечерній,
Новий засіяє..."

+++ : +++

Мук.

Мій рідний рідний

Не сумом, а посвистом стрілів
Співають десь пісню ліси,
П'ють снігу пелюсточки білі
Багряної каплі роси.
Не сльози, а поклики смілі
І пісня вояцька, грімка.
І зброя лицарська на тілі
Грізного бійця-юнака.

Не просьба нікчемна про ласку,
Не жалі й каяття рабів:
Гармати десь гупають важко
І кулі брязчать з-між дубів.
При зброї сталевої брязку,
Про воїв абсурду полки,
Юнацтву розказують казку
Лісні рівчаки і балки.

Це - в нас так. Це так - в Україні,
Де наші батьки і діди.
Так! Ждіть нас! Ми прийдемо, рідні,
Поповнювать Ваші ряди!

Др.Атанас Фіґоль

ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ в пластовій програмі

Характер і громадські чесноти - це наші цілі.

Але ж вони не є притаманні т і л ь к и пластовій методі виховання. Які ж отже о с н о в н і е л е м е н т и відрізняють Пласт від інших методів - чи то програмів виховання молоді?

В більшості інших програмів виховання молоді юнаки є трактовані попросту, як члени групи. В Пласті кожний юнак трактований, як о к р е м и й і н д и в і д.

Ми полягаємо на тому, що в Пласті будова характеру може доконуватися тільки після прослідження-простудіювання кожного юнака зокрема. Не можна довершити того, спихаючи юнака в гурт, даючи йому можливість брати участь тільки в збірній діяльності. Навпаки, це щонайвище тільки початок. Кожний юнак має охоту вплести ідеї Пласту в своє життя, він хоче навчитися пластового вміння для себе самого. Пластова програма не складається зі щотижневих сходин групи хлопців, але з річей, які має зробити сам юнак і які юнак має набути сам, якщо пластовою роботою кермує розумний виховник, то вона може принести дуже багато користи юнакам, в школі, чи взагалі в житті.

Пласт повинен пристосовуватися до кожного юнака індивідуально. Повільний має стільки ж само шансів на повне пластове життя, що й скорий. Менше здібний має стільки ж само виглядів на осяги - в границях своїх здібностей - скільки талановитий. Так отже кожний юнак, як індивід, дізнає однакової помочі, щоб вирости на щасливого, здорового, зарадного громадянина.

Однак кожний юнак хоче бути живою частиною групи - свого власного гурта - під своїм власним проводом.

Геніяльність скавтінгу лежить саме в тому, що він пізнав це і впровадив т.зв. гуртковий метод - не як один із своїх методів, але як єдину методу виховання. Кілька гуртків творять курінь, який під проводом зв'язкового координує, наглядає та дає товчок і ставить цілі для праці гуртків.

Курінь є власністю пластунів і кожний юнак через свого гурткового має вплив на діяльність куреня.

Так отже перший основний елемент пластової методи це

1. ю н а к - як індивід, в гуртку, в курені,

при чому він виступає засадничо в пластовому однострою, який не є тільки технічним, але і виховним елементом у Пласті. Другим основним елементом являється

2. п л а с т о в и й п р о в і д н и к.

Сильний, свідомий своїх цілей, провідний кадр - це абсолютна конечність у праці Пласту. Це люди, що добровільно, без якоїнебудь матеріяльної винагороди жертвують свій час і енергію - повні ентузіязму й віри в пластові принципи. На дальшому місці розглянемо ще точніше ролю цих пластових провідників.

Коли ви збираєте юнаків під проводом старших, то, очевидно, на тих зібранням щось мусить діятися. Що ж діється в Пласті? Багацько. Саме оця різноманітна

3. д і я л ь н і с т ь П л а с т у

це третій основний елемент в пластовій праграмі. Ближче розглядатимуть цей елемент чергові доклади, подібно, як і четвертий елемент, яким є

4. о р г а н і з а ц і я

від місцевих клітин починаючи, через коші, округи, області, краї, національні централі аж до Міжнароднього Скавтового Бюра в Лондоні.

Вкінці п'ятий найважливіший елемент це

5. Пластова присяга і закон.

Геніяльність скавтінгу лежить саме в його законі. Він оснований на кодексах старовини і висловлений у позитивній формі: він заохочує юнака радше до позитивної праці, ніж п'ятнує його хиби. Інші закони говорять „роби", або „не роби", „мусиш", або „не смієш"... Пластовий закон каже „пластун є"..." Ставляючи перед юнака пластовий закон - від хвилини його вступлення до Пласту підчас відповідної церемонії - і ставлячи його в життєві ситуації, в яких він може вправлятись у вірності цьому законові - мудрий пластовий провідник - скавтмастер з уявою-ідеєю може вщіпити у кожного юнака бажання бути: фізично здоровим, умово свіжим, морально сильним!

Пластовий закон у пластових уладах різних націй різниться формою, але по суті він один і той сам. Так отже у нас цей закон має 14 точок, в американців 12, а в англійців 10, але основний зміст цих трьох законів однаковий.

≡ ≡ ≡

Організація Пласту

/Покінчення/

Устрій Пластового Гуртка.

6-12 юнаків творять пластовий Гурток. На основних сходинах Гуртка /це не мусять бути перші сходини/, які веде ще впорядчик, члени вибирають з-поміж себе, явним голосуванням і більшістю голосів Гуртковий Провід в такому складі:
гуртковий, заступник гурткового, писар, скарбник і господар.

Число порядкове пластового Гуртка в Курені надає йому Курінна Команда, найчастіше по лінії успіхів у праці в цілій діяльності Куреня; Число порядкове члена в Гуртку може бути його сталою ознакою, але тільки у внутрішній діяльності Гуртка. Символ Гуртка - це вибрана Гуртком назва звіря, або птиці, затверджена Курінною Командою, для підкреслення активности Гуртка по лінії прикмет даного сотворіння. Через те слід заховувати виховний принцип у виборі символу. Гурткове знам'я - це рівнораменна трикутна хоругвка /підстава 25 цм, висота 30 цм/ краски Куреня із сильветкою символу. Тотем Гуртка - це різьба з дерева, вибраної Гуртком постаті.

Пластовий Курінь УПП.

2-8 пластових Гуртків, що діють на тому самому терені, нпр. в цій самій школі, підприємстві, а навіть у меншій місцевості, творять пластовий Курінь УПП, що є вже організаційною одиницею Українського Пласту й має право на чергове число в Пласті, пластового патрона, курінне знам'я і курінний прапор.
Членами Куреня є тільки ті, що зложили першу пластову пробу, склали пластове приречення й їх принято до Куреня. Пластові прихильники є тільки кандидатами на членів Куреня. На першій Курінній Раді, якою проводить зв'язковий Команди СУПЕ, приявні в явному голосуванні і звичайною більшістю голосів вибирають Курінну Команду, в складі:
курінний, курінний суддя, курінний писар, курінний скарбник і курінний господар. Вибрану таким чином Курінну Раду затверджує в імені Команди СУПЕ зв'язковий Команди СУПЕ, якого вона назначує для зв'язку та нагляду й безпосереднього ведення цілої діяльности Куреня.

К у р і н н а Р а д а - це збір членів цілого Куреня для обговорення й вирішення важніших справ, як нпр.: вибір Команди Куреня, намічення цілорічного пляну праці, відсвяткування річниці патрона Куреня і т.д. Першу Курінну Раду скликає й проводить нею зв'язковий Команди СУПЕ, дальші Курінні Ради скликає Курінна Команда, а проводить нею курінний. Перша Курінна Рада має звичайно на меті вибір Команди Куреня, або її управосильнення в приявності зв'язкового СУПЕ.

К у р і н н а К о м а н д а в цілості приготовляє, переводить, або рішає:

а/ плян праці й його проведення для цілого Куреня,
б/ про час і місце Курінної Ради, та приготовляє плян для неї,
в/ про прилюдні виступи Куреня,
г/ на внесення курінного судді дає дозвіл Гурткам на приняття нових членів до Куреня,
д/ в разі потреби назначує курінного домівкаря, бібліотекаря і т.д., які однак не входять у склад Команди Куреня,
е/ дає ініціятиву до творення нових гуртків для прихильників при Курені,
є/ полагоджує всі інші справи Куреня, що не входять в обов'язки поодиноких членів Куреня.

Всі рішення Команди Куреня переходять явним голосуванням більшістю голосів повного складу Команди. Рішення набирають правосильности по затвердженні зв'язковим і опікуном /для шкільних Куренів/.

+++ +++ +++

"... Не так тії вороги,
Як добрії люди -
І окрадуть жалкуючи,
Плачучи осудять,
І попросять тебе в хату,
І будуть вітати
І питать тебе про тебе,
Щоб потім сміятись.

Щоб з тебе сміятись,
Щоб тебе добити.
Без ворогів можна в світі
Якнебудь прожити,
А ці добрі люди
Найдуть тебе всюди,
І на тім світі, добряги,
Тебе не забудуть!"

xx xx xx

О м о ,

Срібна Земля

П'ять місяців державного життя українського Закарпаття прикули до себе думки і почування цілого українства. Завершення цього періоду проголошенням повної незалежности Карпато-Української Держави і великі криваві події, що його супроводили, стрясли всім українським народом і стали для нього, завдяки поставі Карпатської Січі, джерелом глибокої віри і почуття гордости.

Карпатська Україна, як Сфедерована Українська Держава, народилася восени 1938 року серед брязкоту зброї і великого міжнародного напруження, що грозило кожної хвилини вибухом світової заверухи. До державницького зриву причинився багато український рух на Закарпатті, що хоч переслідуваний чеською владою вже з самого початку і мало підтримуваний із заграниці, захоплював чимраз ширші верстви українського населення, і поборював москвофільство та мадярофільство. Він набирав щораз більшого розмаху, аж доки не став нарешті 1937 р. до рішучої офензиви, що закінчилася 1938 р. великою перемогою українства на Закарпатті. Клич: Чия молодь -

того майбутність!, найкраще потвердився тут в українському русі, де вона була головним чинником і рушієм.

У вересні 1938 чеський уряд відступив таки Німеччині Судети і попав у тяжке положення, з чого користають словаки й українці й 6. жовтня на з'їзді в Жіліні домагаються якнайбільшої територіяльної автономії. Чехи мусіли піти на уступки. Ось важніші дати із боротьби за свободу й незалежне життя Карпатської України:

8. жовтня представники двох рад /„русскої" і української/ порозумівшись між собою, утворили в Ужгороді, на взір словаків, перший уряд автономного Закарпаття. Він був затверджений 10. жовтня празьким центральним урядом. Премієром першого уряду був мадярофіл А. Бродій. Та вже 26. жовтня чеський премієр ген. Сирови усуває Бродія й на його місце іменує о.др. А. Волошина. В два дні пізніше Шкільний Реферат перетворено в Міністерство Освіти.

2. листопада радили у Відні арбітри відносно границь Закарпаття. Мадярам признано міста: Ужгород, Мукачів і Берегово з околицями. 22. листопада празький уряд затверджує конституцію Карпатської України. Тому, що русофіли й мадярофіли ставили урядові перешкоди, уряд К.У. розпустив 13. січня всі політичні партії. Створено Українське Національне Об'єднання. Чехи мішаються і далі у внутрішні порядки. 17. січня президент др. Гаха без порозуміння з премієром К.У. іменує на пост третього міністра чеського генерала Прхалу.

12. лютого відбулися вибори до першого сойму Карпатської України, на яких віддано 94% голосів на УНО. Зближається березень. Події чергуються зі шаленою швидкістю. 6. березня др. Гаха усуває мін. Ревая. В краю гуляють мадярські та польські диверсійні банди. До помочі урядові стає молода військова організація Карпатська Січ, заснована в грудні 1938 р.

Непомітно наближаються славні дні Карпатської України. 13. березня надходять тривожні вісті: мадярські війська концентруються здовж кордонів К.У. Штаб К. Січі працює напружено, Січ готовиться вирушити на фронт. Проти неї виступає 14. березня ще й чеське військо. Ген. Прхала має на меті військову диктатуру. Помимо чеської переваги та старих реакційних намагань Січ продовжує своє існування. Того ж дня Прхала капітулював, але тріюмфували мадяри, що зайняли три укр. села в Мукачівщині.

Вечором 14. березня уряд К.У. проголосив святочно незалежність країни. 15. березня затверджено першим Соймом повну самостійність К.У., президентом обрано о.др. А. Волошина. На фронтах ведуться завзяті бої. Ці ставить молода укр. армія мадярам героїчний відпір. 16. березня бої на Копанськім Полі, під Хустом і вечором паде Хуст. Бої тривають ще в багатьох місцях до 23. березня, а партизанка тягнулася ще довгий час потім.

Карпатська Україна була переможена в бою з 15 разів більшою силою, але не зреклася свого права й бажання жити вільним життям. Останні дні державного існування К.У. були легендою. Заговорила мечами земля, що, здавалося, загубивши свідомість своєї духової істоти, довгі століття лежала на світовім роздоріжжі.

Діло Березня - вінець довгих і трудних зусиль, було істинним свідоцтвом живучости українського Духа.

Карпато-Українська Держава впала - врятувати її було понад сили. Проте не впали її прапори. Духово вона перемогла. Держава Срібної Землі була може останньою перевіркою сил перед великим наступом, що веде до воріт Столиці.

За тими, що полягли, не плачемо! Пишаємося їхньою славою, віримо в безсмертність людського життя і знаємо, що кожний полягли за Батьківщину буде в день радости з тими, що стануть живими на Софійській площі.

== :: ==

„... Орю
Свій переліг, убогу ниву,
Та сію слово: добрі жнива
Колись-то будуть!"

О.Олесь

Звертаються до України

Країно див! Далека мріє,
Зелена казко серед гір,
Де вітром дух наш вільний віє,
На гори загнаний, як звір;

Де ніжний крила простягає
Вночі над тишею осель,
А вранці соколом літає,
Або голосить серед скель;

Де голод він пустив до хати,
Де дав він тіло розп'ясти,
Щоб тільки скарби заховати,
Щоб тільки душу зберегти.

....

З нових ВИНАХОДІВ

ФІДО - ВОРОГ МРЯКИ.

Фідо є одним із винаходів тієї війни, якого вже уживано від листопада 1943 р. при примусових приземленнях, як також і при стартах для виконання важних завдань летунства. У більшому масштабі застосувано його для більшої кількости летунських з'єднань якраз у „періоді постійної мряки". І тоді здивувані мешканці британських островів бачили, що „мряка розривається", а в щілинах показувалися цілі летунські з'єднання. Це явище обсервували тоді, як літаки підносилися до боєвої акції, або повертаючи, приземлювались.

Винахід цей, який дозрів до виконання призначеного завдання, - вимагав багато помисловости і часу, є однак дуже простий. Його будова представляє прямокутний уклад рур, розміщений по обох сторонах бетонової біжні для літаків /ранвей/ на летунській площі. Цей уклад висунений в тому напрямі, звідки мають надлетіти літаки. Отворами в рурах випливає під сильним тиском розпорошена бензина. Її запалюють і вона спочатку творить хмари диму, але опісля, як підноситься температура горючої бензини, дим зникає, а полум'я набирає ясно-жовтої краски. Величезна кількість тепла, що його дає полум'я цілого укладу таких рур, спричинює скоре парування мряки, а у висліді - певний простір летунської площі звільнений від мряки, бо вона „розпливається".

Дивна назва винаходу повстала зі скорочення вислову, яким послуговувались ще в стадії дослідів: Фоґ Інвестіджейшин Дісперсел Оперейшин /Дослідні праці над розпорошенням мряки/. Коли система показалася достаточно доброю, летуни змінили назву на: Фоґ Інтензив Дисперсел Оф /інтензивне розпорошення мряки/.

Фідо не лише уратувало ситуацію на бельгійському фронті, але взагалі змінило обличчя повітряної війни. Уможливило британському летунству в довільний момент розпочинати боєві акції, незалежно від стану погоди. Коли деякі з розкинених по цілій Англії летунських площ забезпечено інсталяціями Фідо, - летуни піднімалися в лет у почутті певности, що їхній поворот не натрапить на перешкоди при приземлюванні, не зважаючи на атмосферичні умовини над Англією.

Одного, особливо хмарного, темного дня, знайшли американські бомбовики всі летунські площі в східній Англії покриті грубою мрякою. Одне тільки летовище в Вудбрідж було прояснене при помочі Фідо, де протягом трьох годин приземлилося 106 літаків без найменшого випадку ушкодження. У тому то дні Фідо уратувало перед правдоподібним розбиттям 1060 летунів і машини у вартості 50 мільйонів долярів.

Історія Фідо починається з 1942 р., коли щораз то більше зростало число розбиваючих літаків РАФ. /Рояль Ейр Форсес/. внаслідок мряки і почало збуджувати неспокій головного командування. Для тодішнього премієра Черчіля - особливо був прикрим факт, що тільки летунів після виконання своїх завдань вспіли вже прорватися через перстень вогня протилетунської ворожої артилерії, мала гинути в відворотній дорозі, у хвилині, коли колеса літака дотикалися рідної землі. Він звернувся до науковців і спеціялістів, щоб ті зайнялись дослідними працями, хоча знав про попередні невдачі дослідів. А тим часом листа нових випадків зростала застрашаюче. Одної ночі більше було знищених літаків від „кракс" при приземленнях, як зістрілених над Німеччиною. Черчіль ще енергічніше домагався приспішення дослідів. Заангажовано до дослідних праць понад 500 дослідників, що постійно обмінювалися вислідом праці та обговорювали дальші пляни дослідів. Пробувано застосувати ультрафіолетні хвилі, елекричні вилаєнні німецькі письма знайдено звіт з огрівання великого простору повітря великою кількістю нафтових пальників. Досвіди поведені на цій самій основі приспішено. Випродуковано відповідну партію пальників та вентиляторів, що, порушувані моторами, мали скоро розпроваджувати тепло.

Кромі того роблено теж досвіди з коксом. На величезних руштах огрівано кокс, а тепло, що виділялось з коксу, в цей сам спосіб огрівало мряку. Оба способи дослідів увінчалися успіхом: поборено мряку на 200 кв.м. у висоті 30 м. Кокс менше виділяв диму, була отже краща видимість, зате потрібно було більше часу на розпалювання і значно більшої обслуги. Тому прийнято перший спосіб.

Інсталяції Фідо заложено на найбільш мрячному летовищі в Ґравелей. Одного дня знову розтелилася мряка над летовищем. Пущено в рух Фідо і очікувано справдження дослідів. Через декілька довгих хвилин ніщо не змінилося, але потім, майже незримо мряка піднеслася з-понад біжні й показалося чисте небо. Віцемаршал Беннет підніс-ся літаком прочищеною щілиною. Коли виключено Фідо, за деякий час знову залягла летовище мряка. І так три рази влучувано в дію й вилучувано новий винахід, аж знавці визнали з тріюмфом, що „перший раз у історії побороли мряку". Черчіль зараз замовив 6 інсталяцій на осінній сезон мряк. Під кінець війни було в Англії 15 й на европейському континенті одне летовище забезпечені інсталяціями Фідо. Винахід цей дуже коштовний в уживанні, бо щоб урухомити таку пересічну інсталяцію 2500 кв.м. на 60 хвилин, треба зужити 3,5 міл. літрів бензини. Для боєвих потреб за час практичного існування цього винаходу зужито 1350 міл. літрів бензини, що рівняється 12 міл. долярів.

= = = = /Перерібка з англ./

Іван Колос

Зашуміли Карпати вівсяно
Розбігаючись з вітром уклинь,
І розсміяний свіжістю ранок
Сон ґрунів перемінює в синь.

І співають вівси: - зростемо ми!
- До мети йду, шепоче вода,
Розкривається нам невідоме:
Українська земля молода.

Тепер бачу: не зникне, не згине
Свіжа міць молодої землі.
Нам дано: йти вперед без упину
І різьбить біг прийдешніх століть!

Нам дано: молодими руками
Простелити у завтрішнє шлях!
Свіжий ранок встає перед нами
І летіти у даль намовля.

О.Безіменний

Слідами Тараса

Це було влітку 1940 р. На початку червня кінчався навчальний рік в школі й ми вже заздалегіть мріяли про літні вакації, а ще частіше серед наших однокласників велися дискусії на тему: як провести вакації? Одні пропонували провести літо в піонерськім таборі, інші, з вічно непосидющим Петренком на чолі, плянували мандрівку на береги Чорного моря; одначе мені й двом моїм товаришам по школі, ці пляни не сподобались так, як і наші матеріяльні обставини не дозволяли нам на це, та шкода було змарнувати так багато часу на блукання по степах у липневу спеку. Виручив нас наш третій товариш Петько, запропонувавши здійснити ще взимі ухвалену нами мандрівку „слідами Тараса", і відвідати родинні місця Тараса, Великого Кобзаря. Плян ухвалено одноголосно й ми, не гаючи часу, готовились до подорожі.

Роздобувши ровери, насвітанку 9.червня вирушили понад Россю на захід. По годинній їзді ми оглядали вже руїни старокняжого міста Бутова, збудованого ще князем Ярославом Мудрим для оборони південних кордонів від кочовиків. Відпочивши на руїнах міста, ми поїхали далі і незаговго в'їхали в тісні, обпалені літньою спекою вулиці міста Корсуня. На північній окраїні міста відшукали ми руїни славетного замку магнатів Потоцьких, одначе крім куп дрібного щебеню та решток укріплень нічого не знайшли. Тепер недалеко від цих руїн стоять тільки будинки та касарні військового уряду. З центру міста, по вулиці, що й тепер носить ім'я Невмирущого Тараса, ми приїхали на сірі, закуті в дикі гранітні скелі береги Росі, де вона проклавши собі шлях між стрімкими скелями, з шумом і гуркотом котить зі злістю запінені хвилі по кам'янистому дні кругом острова. На ньому в розкішній зелені гаїв, серед сірих гранітних скель причаїлися мальовничі будівлі палацу князів Демидови - Лопухіних.

Перескакуючи з каменя на камінь, ми перейшли вбрід Рось і вже лівим берегом подались до Різаного Яру та в гарячу обідню спеку відпочивали в його тінистих гаях на могилах поляглих козаків в славетнім бою під Корсунем, в квітні 1648 р. Лиш тільки спала обідня спека, ми вирущили по дорозі до Стеблева, де народився письменник Нечуй-Левицький, і незабаром перед нами в затишній долині заблищало бляшаними покрівлями містечко, а ще далі на сонці срібною гадюкою вилася Рось, з славетним Кам'яним Замком посередині. Оглянувши містечко, а особливо чаруючу красу дикої природи на берегах Росі, ми залишили Стеблів і звернули на південь до села Моринець, де в бідній кріпацькій хатині народився Тарас.

Вже сонце клонилось на захід, як перед нами в зеленому морі садів білими причілками хат заблищало розкидане по узгірю село, що в проміннях заходячого сонця здалося нам так приємним та мальовничим. Яке ж велике було наше розчарування, коли ми в'їхали в село! Біленькі хатки, ще стародавнього типу в чотири віконця, що здалеку здавались нам так пишними та приманчивими /хіба, що тільки охайністю/, клонились від старості набік, або ж часто світили неприкритими латами. Старі сади зі столітніми деревами, тепер занедбані та знищені. Вулиці заросли буйною кропивою та бурянами, і якби не невпинне галасування брудних, обдертих, без жодної опіки залишених дітей, що бавилися у вуличному пилу, то здавалося б, що село зовсім безлюдне. Так з сумним враженням в душі ми переїхали село й вже на царині зупинилися утомлені денною мандрівкою на нічліг у похиленій хатині якоїсь самітною бабусі.

На другий день вранці, лиш тільки вранішнє сонце заграло проміннями на верхів'ях заросянських гаїв, ми рушили в дальшу путь до сусідного села Кирилівки, де проживав у дитинстві Тарас. На дорозі до Кирилівки до нас приєдналося ще двох, нам подібних мандрівників:

хлопець і дівчина, і так жваво розмавляючи, ми навіть не завважили, як перед нами в долині заблищав кришталевими водами став, а кругом нього крізь зелене море садів усміхалось до нас село. Село Кирилівка, дякуючи пам'яті Тараса, багато в дечому відрізняється від сусідних сіл. З першого погляду ми спостерегли, що вулиці в селі бруковані, що рідко зустрічається в придніпрянських селах і обсаджені з обох боків деревами. Хати старомодного типу зустрічаються дуже рідко та й то на царині. Поближче до центру хати вже переважно нові й просторі, а в центрі села можна зустріти і двоповерхові будинки, як музей Шевченка, школа й інші урядові будинки. Не доїжджаючи до центру села /колись це був край села/, над ставом, ми відшукали Тарасову садибу й в супроводі наших нових знайомих ввійшли на подвіря. З хати не лишилось і сліду, тільки в вишнику біля хати знайшли звичайний млиновий камінь з написом: „Тут була хата Т. Г. Шевченка." Оглянувши Тарасове обійстя, ми посідали на ровери і незадовзі були вже на найкращому в селі місці: бульварі Шевченка, де серед розкішних квітників та скверіків стоїть статуя Тараса в звичайному сільському вбранні - кожусі і баранячій шапці, та показує рукою здовж рукою з села. - „То Тарас показує нам, куди повезли наш хліб" - говорили селяни в жахливий 1933 рік. На сільській площі, що своїм виглядом і охайністю не уступить містові, біля музею Шевченка товпилась юрба таких, як і ми мандрівників, що прибули з далека до музею. Ми вмішалися в юрбу і разом з нашими супутниками ввійшли до музею.

В супроводі працівників музею ми оглянули експонати, що представляли нам усе мученицьке життя Тараса та бібліотеку. Опісля залишили музей і пішли оглядати село. Відпочивши з дороги та скупавшись на пам'ятку в Тарасовім ставі, ми залишили Кирилівку й вирушили в дальшу путь до Канева, де над Дніпром на кручі, на Чернечій Горі спочиває Тарас згідно з його Заповітом:

-„Щоб лани широкополі, і Дніпро, і кручі,
Було видно, було чути, як реве ревучий." -

:: :: ::

Влодко Іван

У тайгі

/Докінчення/

Горіла якась бідна хата. Біля хати вистрашені обличчя малих хлопців і семилітня дівчина ляментує: „Там наша Маруся, там наша Маруся-а-а..." „Де?" - майже божевільно скрикнув Фриц. „Там, в хаті!" Побілів Фриц. Двері й віконниці вже палали. Якась бабуся спішила з відром до горіючої хати й бідкалась. Фриц вхопив від неї відро, вилив на себе воду і скочив у вікно. -„Фри..." - вирвався оклик з грудей решти й не докінчили. Не минуло три хвилини, як Фриц вискочив з завиненою в пеленку дитиною назовні. Все вже на кому палало. -„Ратуйте дитину та уважайте, щоб огонь не поширився"- крикнув Фриц, передаючи дитину котромусь в руки. Сам почав скидати з себе палаючий однострій, кинувся на землю й вився з боку. За дві години вже було по всьому. Згоріли три обійстя, що були разом на стороні. Фрицові обв'язували попечені руки й голову. -„Фриц! Зараз до лічниці." -„Куме, не балакай! Іди сам, як тобі там мило! Давай аптечку нашу сюди. Дитина здорова?" - питав Фриц. -„Здорова, але ти мусиш до лічниці" - повторював Кум. -„Не мушу! Прийде й вилічусь з того. Ноги здорові. Піду з вами дальше" - було останнє слово Фрица. Кум не перечив, бо знав, що Фриц на мандрівку

хоч би-рачки, то піде.

Відходили. З болю сикотів Фриц, але всежтаки перший затягнув пісню. Решта не підхопила. Жаль їм було Фрица. - „Забули вже" - обурився Фриц. Несміливо й непевно підхопили, а де далі пішла бадьора пісня, як звичайно з „фасоном". -„Ніщо нам лихо і пригоди".

x x x

Сонце низенько клонилось, як наближались до одного пластового табору над Дністром. На високому крутому березі примістилось гніздечко тих новітніх лицарів Чорноморської традиції. Золотисто - -помаранчева вода купаючись в останніх проміннях заходячого сонця, мчить скоренько на південний схід до Чорного моря. Скоренько... скоренько. Де мілина, то так і не може скрити своєї радости. Голосно хіхочеться, плюскаючись та переливаючись по виточених округлих камінцях. Вона вістку, радісну вістку несе й подорозі розказує всім своїм друзям... І дрібненьким камінцям, і своїм берегам, і маленьким своїм порогам. Потім трошки втихає, щоб не почули ті... отут здовж берегів з наїженими багнетами - червоні опирі, що хочуть її дністрову воду, українською кров'ю закрасити, і з другого боку брудні цигани. Але вона мчить скоренько.

Прийшовши до моря та шубовснувши глибоко, аж на дно моря, голосно передає сивим дідуганам - Чорноморцям-козакам, що на дні моря чекають на слушний час, все, що бачила. Вона бачила, що там вгорі на дністровім березі дідугани вже мають гідних нащадків, - це гніздечко Пластунів-Чорноморців. Вона бачила, що там горстка карних, втривалих, завзятих, у білих маринарочках Чорноморців - пластунів плекає весело гамірне життя водних пластунів на лоні природи, плекає традицію... Мало того, що бачила, вона навіть гласкала ці бронзові їхні осмалені тіла, вона їм сталила м'язи, давала їм животної сили... -„Дідугани сиві, якби ви знали, як вони прагнуть В О Л І - ті юнаки." Заіскрилися в дідуганів позападані їхні очі. -„Як вернешся ще раз там, то скажи їм, тим усім юним нащадкам нашим, що вони мусять її, волю мати, що їм її не дадуть, а що вони мусять самі собі її в з я т и !" - прогремів найстарший з дідуганів.

І був би дальше снував Фриц такі думки, стоячи зі своїм гуртком на березі Дністра, коли б його не збудив з задуми Кум. -„Фриц, братня їде!" Дійсно проти води по Дністрі плив цілий водний табор із вправ. Від білих маринарочок все кругом білілося. Попереду лопотіла моторівка з інструкторським гуртком. Жовто-блакитний прапорець гордо тріпотівся на дзьобі, а мотор пхав скоренько човен вперед. За моторівкою 8 човнів, а в них по вісім вправних рук гребуть весла.

Фриц приліг з гуртком на березі, а як човни з ними зрівнялися, вони гукнули: -„Слава Чорноморцям!!" Здивувалось братерство на човнах, а з моторівки відізвались: -„Пугу!" - „Шукай вітра в полі!" - відкликнув Фриц. -„Ага! Братерство, раз, два, три..." - крикнув обозний з моторівки. -„Слава тернопільцям, слава-а-а!" - понеслось з човнів. Підплила моторівка, забрали Фрица з гуртком і поїхали до табору. Та, здається, зле зробив Фриц, що в такім стані показався у таборі. Тут було багато його добрих друзяків включно з обозним і командантом табору. Вони не могли спокійно дивитись на зболеного Фрица. Всежтаки як годилось по-пластовому звичаю, на честь гостей устроєно в таборі ввечорі ватру.

Та чомусь був при ній погребовий настрій, як думав Фриц, а це не було по-пластовому. Хоч тяжко було Фрицові говорити, бо ціла голова була забандажована, за всяку ціну однак хотів він розвеселити братерство. Подумав і вже має. Всі домагались, щоб розказав, як це було з цим пожаром, та Фриц махнув тільки рукою й почав: -„Я вам розкажу щось більш трагічне, що мені трапилось на мандрівці з одним товаришом."

-„Було це року ..., а обійдеться без дати. Мандрував я вдвійку з одним товаришем - „Лісовим Чортом" зі Львова. Переходили ми саме коломийськими лісами. А треба вам знати, що гуляв тоді по Коломийщині цей розбишака, що його недавно тому повісили. Я був ще трохи малий. Страшно було. Заблудили ми в лісі, як зірвалася буря. Боже! Громи б'ють, як у пеклі! -, а я хрещуся та трясуся. Добилися ми до якоїсь коршми в лісі. Боязко заходимо до середини. Там за лядою жид з такими хитрими очима, на лавці сидить дядько та п'є горілку. Просимося наніч. Жид завів нас на стрих і забрав драбину, як тільки ми вилізли. Ми передчували, що буде щось страшне. Але помучені, перемерзлі скоро заснули. Нараз вночі почули ми гей би крик, йойкіт, неначе б хтось когось мордував" - Фриц так захоплюючо з мімікою оповідав, що всі напружили свої нерви й слухали.

-„Ми пригадали собі того розбишаку й волосся стало нам дуба, аж капелюхи на голові піднесло. Мій друг Л. Чорт був відважний. Вхопив електричну лямпку в руки й скочив зі стриху до сіней, я за ним. Легенько відхилили ми двері й ... блиск лямпкою! За ляду - нема нікого... На лавку, де дядько сидів - нема нікого... Під лавку ..., а там окривавлена сокира! Ми блиск на піч... а там ... " - і Фриц не докінчив, тільки зробив великі очі, отворив уста й ухопився за голову... У всіх нерви напружились, всі сподівались почути щось таке, що кров стинає в жилах.

-„А там ..." - докінчував Фриц -„а там сірник, на сірнику поперек другий сірник, на однім кінці блоха і на другому кінці блоха. Вони гойдаються, а сірники скриплять, та такі страшні звуки видають!" - „А бодай тебе..." - вихопилось із усіх грудей. Після такого напруження нервів, усі вибухнули сміхом. І доконав Фриц свого, гумор братерству вернувся.

Дальше вже ватра йшла по-пластовому -, як думав Фриц.

-- :: --

О.Безіменний

НАД РОССЮ

/Продовження/

Захлюпотіла вода, заблищали по воді різнобарвними райдугами водяні кільця, що розходились по воді в усі сторони від спусканих у воду сітей, і за хвилину на воді виднівся лиш сріблястий шнурочок, немов виблискували дорогоцінні самоцвіти від поплавців сіток. Човен знову пник у затінку.

-„Ну, от тепер і скінчили, а ти, Остапе, присунься й слухай, що я тобі розказуватиму". То вже було так давно, здається літ з двадцять п'ять тому, як була на світі велика війна, тебе ще тоді й на світі не було, а батько твій тількищо корови пасти та вперше зодягав штанцята. Не було тоді ще кровожерної комуни, а був тоді в нас білий цар. Тоді то він покликав нас на війну, і пішло багато наших односельчан. Пішов і я; пішло багато та мало вернулося. Од Петра чотирнадцятого року аж до Різдва сімнадцятого сидів я в окопах та годував царські воші в царськім мундурі. Скільки я там не зазнав біди, холоду-голоду, страху. Було збереться нас купка, двох -трьох, а тут дивись... герман шрапнель і впакує, то вже й дивись, той забитий, той без руки. Мене,можна б сказати, хоронила ласка Божа, тільки ось-цей шрам /старий повернувся лицем до місяця: на його старечому лиці виднівся широкий шрам/ - пам'ятка по тім страшнім лихолітті. Та й то вже, правду кажучи, не за государя потерпів, а лиш за тої колотнечі, коли ходив я з батьком Тютюником." -„Дідусю" - тут перебив його юнацький голос - „а розкажіть мені що про Тютюника".

-„Е, синку, чекай, все прийде в своїй черзі, тільки слухай.

І то вже прийшов сімнадцятий. Холод, морози, аж злість розбирає, а тут зачали вештатися братчики та й знай підмовляти: „Бросай ружйо, бєй охвіцеров та хаді дамой". Аж злість збирала, слухаючи такі нісенітниці. Ну, якто бросай ружйо - було думаєш -, а що ж скаже государ, коли германа пустимо! „Герман тоже нє пайдьот" - було відповідає такий братчик - „он тоже нє хочет вайни". Та не вдалось мені досидіти до кінця. Якраз на Різдво забрав нас герман в полон. Отоді то я вже розпращався з окопами. Тільки привезли нас в Германію, аж чуємо, що вже царя-батюшки немає, скинули. Просто вірити не хотілось. Якто нема? Адже ж був! Але щось незабаром до нас приїхали якісь охвицери, та й говорять до нас таки по-хохлацьки, по-мужицьки тобто, і вишукують якихось українців. Розпитуюся, аж то вони хохлів відбирають. Отоді я взнав, що я українець, а не „хахол", як то говорив завжди „єво благородіє ротной".

Нас відділили окремо від усіх інших не-„хахлів", обмили, обули, дали знову ружжя, та й заставили присягнути гетьманові. Тоді я й повірив, що вже немає ані царя, ані „матушки Расєї", а є лиш Україна й гетьман. У вісімнадцятім приїжджаємо до Києва. Все змінилося до непізнання: там червоні, тут гайдамаки, б'ються одні з другими, що кожної хвилини за себе непевний. Служив я вірно гетьманові, але як побачив, що з ним мені не подорозі, то ж зібрав я манатки та й чкурнув додому.

Приїжджаю додому, якраз картоплі копали вже на полях, а тут входжу до волості, тобі салдатик такий молоденький, ще зовсім безвусий, сливе дитина: „стой!" та й намірився ружжом, бо бач тоді несцокійно було кругом. Придивляюся пильніше і ... ненько єдина, це ж Петро Левченків /цебто батько твій/, як ішов з дому, то бігав без штанів, а тут дивись, вже воювать зібрався, та так таки сукин кот мені тоді впав до вподоби. Приходжу додому, на своє подвіря. О, вже спізнився, Мазуренку, в твоїй хаті вже давно голота та комбіди мітингують вдень і вночі. Почухав я свою потилицю та й поплівся на хутір до дочки. Перезимував зиму, думав знову заводитись на господарство, та не довелось походить за плугом. Саме тоді на Звенигородщині обізвався Тютюник, та й не всидів я, а зі мною й твій тато. Зібрались ми та й пішли до нього. Прогнали німців, думали вже йти собі додому, коли це бач знову лізе комунія".

/Д.б./

=:=:=:=:=

Всячина

Знайшли чотири нові елементи.

При розбиванні атомів уранія вчені створили новий елемент - н е п т у н і ю м /ч.93/ і п л ю т а н і ю м /ч.94/. Подають рівнож, що відкрито ще два елементи ч.95 і 96.

Про відкриття двох останніх оголосив др.Сіборґ /проф. хемії калїфорнійського університету/. Він каже, що плютаній,ужитий при виробі атомової бомби, існує в малесеньких кількостях і в природнім стані. Це перший випадок, що люди мусіли аж створити елемент, щоб довідатися, що той сам елемент існує і в природі. Його співробітник Артур С. Ввал відкрив нептуній 237, новий ізотоп, близнюк елементу 92. Елементи 95 і 96 творяться, коли бомбардувати ураній 238 і плютоній 239 його частинками альфа, що мають напругу 40 міл. електронічних вольтів.

! ! ! !

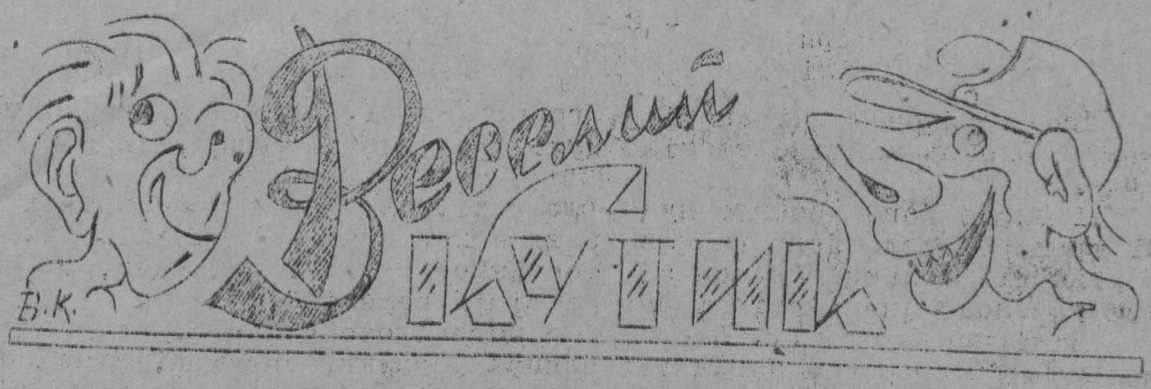

МАТУРАЛЬНИКИ НА РУХАНЦІ.

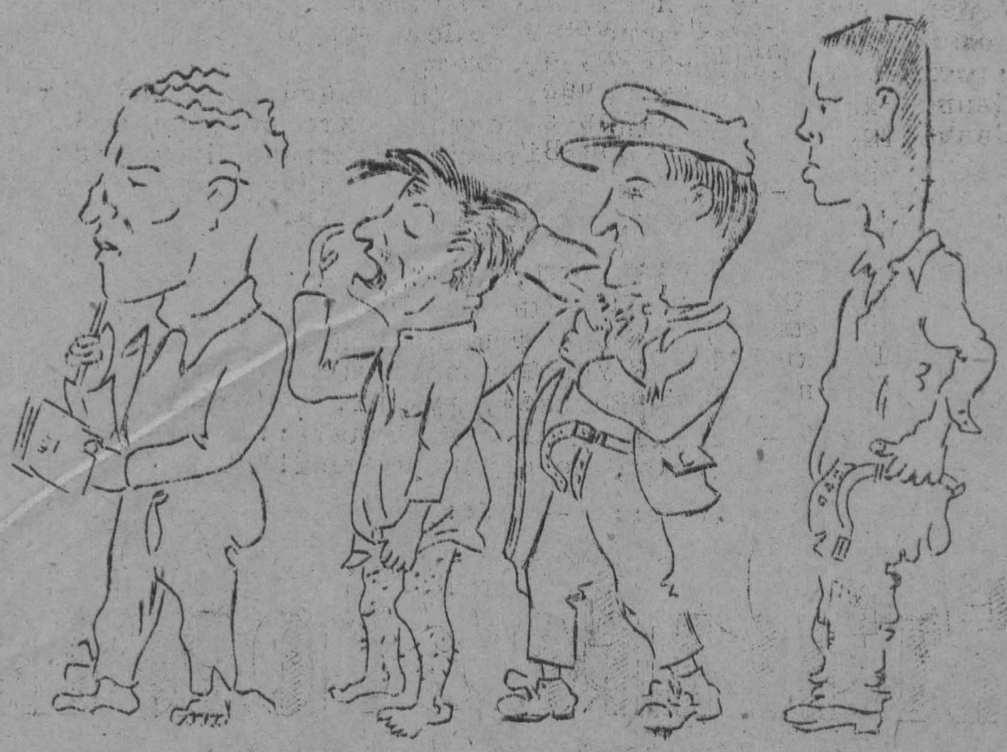

- і не мав що курінний до роботи, та видумав чортівську руханку. -

ВІН І ВОНА.

- Скільки тобі властиво літ, серце?
- За місяць буде 24 роки.
- Як же це? Те саме говорила ти перед 3-ма роками.
- А щоб ти знав, що я маю незмінну думку.

О.Білик

ЧИ ТРЕТЯ ВІЙНА?!..

/Фейлетон/

Не так давно закінчилися воєнні дії, в ухах ще не прошуміли грюкоти гармат і скорострілів, а вже знову шпальти різних часописів переповнені тривожними питаннями: Чи буде нова війна? В парі з цим наші таборові політики й дипломати стараються наслідувати пророків та ясновидців і порівнюють світ до звичайнісінької собі бочки /не з капустою!/ з порохом, що жде тільки іскри і ... готово!

Наш старий стратег і дослідник атомової енергії др. Булька твердить, що сонце дістало якісь плями в роді плямистого тифу й тому з кожним днем стає зимніше. Це має дуже великий вплив на міжнародне політичне положення, бо Росія виразно бачить цю небезпеку й

починає свою експанзію на полудне, до Персії, Туреччини, а дальше до Єгипту й Африки, щоб у той спосіб охоронитися перед великими морозами, що збільшуються з кожним днем і загрожують пролетаріятові.

Нова радянська республіка - Україна вже на засіданні Союзу Народів домагалася для себе Індонезії. Нічого дивного, колонії мають і менші народи, як: Бельгія, чи Голяндія, чому не може їх мати Україна? Та, дарма! Делегати подумали, порадились, проголосували, і ... справа перепала, /якби це було в Москві, а не в Лондоні, то хто зна, чим скінчилось би!/. Але „старша сестра" вміє постояти за „молодшою" і готує для неї нову колонію - Манджурію, або відступить їй частину Сибіру коло Верхоянська.

Франція наперлася за всяку ціну завести в Еспанії демократичну монархію і навіть вислала до Португалії престолонаслідника Дон Жуана, що буде ще деякий час віджвлятися португальськими сардинками, а відтак обійме еспанський престол. Дуже неприємна справа також з Арґентиною. ЗДНА домагаються, щоб вона прийняла до себе українських скитальців, але Арґентина не хоче про це й слухати, мовляв: „Я вже прийняла багато воєнних втікачів".

Др. Булька твердить, що всі знаки неба й землі вказують на нові воєнні змагання. Суперники вже є, грища визначені, чекаємо тільки речинця нової о л і м п і я д и . Коли ж він прийде? З весною, чи восени?! Побачимо!!!

З рисунків малого Селєнки

1. Між ними є гармонія.

2. А ця зависоко літає.

В і д г а д а й !

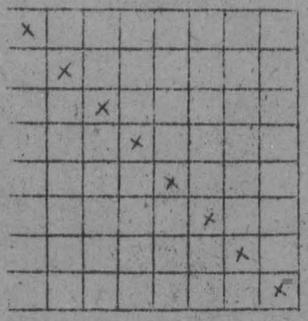

- країна в Півд. Америці
- мешканець Кубанщини
- інакше річниця
- товщ
- рівна часть з цілости
- м'ясо з барана
- місяць
- край над Дунаєм

Букви на місці хрестиків дадуть розв'язку: част. України.

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Тираж: 120 примірників
Видає: Пресовий Реферат
Редагує: Колегія К.М.
За Редакцію відп.: Оглюк М.